

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Белікової Наталії Олександрівни

на дисертацію **Романчук Ольги Василівни**

на тему «**Теоретико-методологічні основи підготовки**

фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності

з дітьми і молоддю в Австрії (XX – поч. XXI ст.)»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність теми дослідження. Розбудова національної системи освіти в умовах становлення України як самостійної незалежної держави з урахуванням кардинальних змін в усіх сферах суспільного життя вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на вирішенні найбільш гострих проблем, які стримують розвиток освітньої галузі, не дають можливості забезпечити нову якість освіти, гальмують устремління бути серед розвинених, демократичних країн Європи. Українська вища школа знаходиться на хвилі глибинних освітніх реформ, покликаних стати основним засобом формування професійно компетентних фахівців, ініціативних, конкурентоспроможних, готових оволодіти інноваційними технологіями та приймати відповідальні рішення у суспільстві, що інтенсивно трансформується. Необхідність підвищення якості педагогічної освіти, забезпечення її інтеграції у Європейський простір вищої освіти вимагає подальшого вдосконалення організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Поряд з тим стійка тенденція зниження рівня рухової активності та погіршення стану здоров'я учнівської та студентської молоді зумовлює необхідність оновлення змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів підготовки педагогічних кадрів у сфері фізичної культури і спорту, адекватних світовим тенденціям і вимогам ринку праці. Для критичного аналізу здобутків освітніх систем закордонних країн та адаптації кращих практик до національних потреб вищої школи доцільним є звернення до зарубіжного досвіду в цій царині. Тому вивчення і впровадження досвіду країн

Європейського регіону, зокрема, Австрії, у якій вибудовано конкурентну модель змістового наповнення професійної підготовки кадрів для галузі фізичного виховання і спорту, дозволить окреслити шляхи творчого використання прогресивних ідей австрійського досвіду у вітчизняній практиці підготовки педагогічних кадрів з фізичного виховання і спорту.

Оцінюючи недостатню розробленість зазначеної тематики із позицій сучасної української історико-педагогічної науки та враховуючи потребу вітчизняної педагогічної науки й практики в урахуванні відповідного прогресивного світового досвіду підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми й молоддю констатуємо, що актуальність теми дисертаційного дослідження Романчук Ольги Василівни не викликає сумніву.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження входить до плану науково-дослідницької роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка як складник комплексної наукової проблеми «Формування цінностей особистості в європейському освітньому просторі: теорія та практика» (номер державної реєстрації 0113U001233). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Львівського державного університету фізичної культури (протокол № 8 від 19 квітня 2016 року). Окрім того, тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 17 від 19 жовтня 2017 р.).

Оцінюючи **ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій**, сформульованих у дисертації О. В. Романчук, ми дійшли висновку, що структура роботи є логічною й адекватно відображає траєкторію руху теоретико-методологічного дослідження. Вона презентована вступом, 5-а розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел (770 найменувань, з них 299 іноземною мовою), 13 додатками. Основний зміст дисертаційної роботи

свідчить про широку ерудицію здобувачки, її здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваного педагогічного явища, критичність і креативність професійного мислення.

Обґрунтованість і достовірність наукових результатів забезпечується сукупністю загальнонаукових та педагогічних, історико-педагогічних методів дослідження. Серед них використано: пошуково-бібліографічний; інтерпретаторсько-аналітичний; історико-генетичний; контент-аналіз навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки педагогічних кадрів з фізичного виховання і спорту в Австрії; історико-порівняльний; прогностичний.

Заслуговує на схвалення уважне ставлення дисертантки до понятійно-категоріального апарату дослідження. Так, авторка на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних досліджень, уточнює трактування стрижневих понять «майбутні фахівці фізичного виховання і спорту», «професійна підготовка фахівців фізичного виховання і спорту», «професійна компетентність фахівців фізичного виховання і спорту», «педагогічна діяльність фахівців фізичного виховання і спорту». Зіставляє різноманітні трактування цих понять та на цій основі дає власне визначення поняття «підготовка фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності», яке характеризує як процес формування комплексу загальних та спеціальних компетентностей для ефективного провадження майбутньої професійної діяльності, навчання, виховання, передавання нагромадженого досвіду і культури, створення умов для особистісного розвитку дітей та молоді засобами фізичної культури і спорту.

Методологію дослідження авторкою вдало обґрунтовано на провідних концептуальних положеннях історичних, педагогічних, філософських, культурологічних наук, що детерміновано особливостями проведення історико-педагогічних розвідок. Структуру методології дослідження представлено такими основними науковими підходами: синергетичним, аксіологічним, культурологічним, історичним, системним, компетентнісним, компаративним, міждисциплінарним, прогностичним. Результативність дослідження

австрійської системи професійної освіти педагогічних кадрів фізкультурно-спортивного профілю забезпечується неухильним дотриманням низки засадничих принципів: об'єктивності, історизму, науковості, комплексності, системності, суперечливості педагогічного досвіду. Застосування зазначених дослідницьких підходів і принципів дало змогу здійснити багатопланове, багаторівневе вивчення австрійського досвіду професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту для його проєкції на вітчизняну систему освіти цього профілю, забезпечило належну методологічно-інструментальну базу дослідження та сприяло отриманню об'єктивних наукових результатів.

Інтерес викликає концепція дослідження, яка полягає у ґрунтовному аналізі особливостей зародження, формування і функціонування системи підготовки фахівців із фізичного виховання та спорту в Австрії на різних історичних етапах, виокремленні чинників впливу, прогресивних ідей та надбань, проведенні компаративного аналізу для імплементації його результатів в український освітній простір.

Провідною ідеєю дослідження є положення про те, що система неперервної професійної освіти фахівців фізичного виховання і спорту в Австрії побудована як єдине, цілісне освітнє середовище й охоплює всі рівні підготовки за цим напрямом, зокрема середню професійну освіту, вищу професійну освіту, післядипломну підготовку, кожна з яких, реалізуючи специфічні завдання, є підпорядкованою загальним для всієї системи цілям. Австрійський досвід є цінним джерелом ідей для оновлення сучасної української практики професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми та молоддю.

Проведений дисертанткою компаративний аналіз систем професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми та молоддю в Австрії й Україні допоміг виявити низку подібностей та відмінностей у структурно-функціональному, змістово-цільовому та організаційно-методичному планах. Зокрема, Ольга Василівна стверджує, що подібними є положення освітньої концепції, кваліфікаційні вимоги, ключові

компетентності, комплекси фундаментальних та спеціальних навчальних курсів і дисциплін. Разом з тим, системи підготовки педагогічних кадрів фізкультурно-спортивного профілю Австрії та України відрізняються програмно-нормативною базою, матеріально-технічним забезпеченням, різними освітніми рівнями, кваліфікаціями, спеціальностями, принципами організації навчальних структур й інституційною мережею.

Дисертантка демонструє належну структурованість наукового мислення, розглядаючи перспективи вдосконалення української системи професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту та способи їх практичної реалізації на стратегічному, структурно-організаційному та методико-технологічному рівнях.

Усе це в сукупності забезпечує обґрунтованість сформульованих у дисертації положень, висновків та рекомендацій.

Дисертацію презентує високий рівень **наукової новизни отриманих результатів**. Слід відзначити, що дослідницею уперше науково обґрунтовано теоретичні та методологічні основи підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми та молоддю в Австрії (XX – поч. XXI ст.); здійснено системний аналіз теорії і практики професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Австрії; простежено генезу й обґрунтовано періодизацію становлення та розвитку системи підготовки фахівців фізичного виховання і спорту в Австрії; з'ясовано ключові тенденції розвитку системи професійної підготовки кадрового забезпечення сфери фізичного виховання і спорту дітей і молоді Австрії упродовж XX – початку XXI ст.; виявлено характерні ознаки сучасної австрійської системи професійної освіти фахівців фізичного виховання і спорту, висвітлено її нормативно-правові, структурно-організаційні, змістові, методологічні, концептуальні основи; визначено основні досягнення Австрії у сфері забезпечення якісної підготовки таких фахівців до педагогічної діяльності з дітьми і молоддю й обґрунтовано доцільність їх застосування в українському освітньому просторі; уточнено трактування стрижневих понять та зміст підготовки фізкультурних фахівців у

вітчизняних закладах профільної середньої, професійної, фахової передвищої та вищої освіти.

Оцінюючи **практичне значення одержаних результатів** дисертаційного дослідження, необхідно наголосити на тому, що вони були використані у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти, що здійснюють професійну підготовку фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми і молоддю, для вдосконалення методологічних, організаційних і змістових засад освітньої діяльності, модернізації навчальних планів, освітніх, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм, у процесі викладання таких дисциплін, як: історія педагогіки, педагогіка, порівняльна педагогіка, сучасні зарубіжні педагогічні концепції, педагогічна майстерність фахівців фізичної культури і спорту, історія фізичної культури, професійна діяльність у сфері фізичного виховання, про що свідчать відповідні довідки.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях. Аналіз публікацій О. В. Романчук засвідчив їхню відповідність (кількісну та якісну) вимогам до оприлюднення результатів докторського дослідження. Наголосимо, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження висвітлено у 73 публікаціях, з-поміж яких 1 монографія, 2 статті у виданнях, що індексуються наукометричною базою Scopus, 23 статті у фахових наукових виданнях України (з них 8 статей у виданнях, що індексуються міжнародною наукометричною базою Index Copernicus), 5 статей у зарубіжних фахових періодичних наукових виданнях, 1 популярна енциклопедія, 42 публікації у збірниках наукових праць, педагогічних журналах, збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, навчальних посібниках.

Матеріали дисертації пройшли належну апробацію, обговорювалися на 13 міжнародних та 6 всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Зміст автореферату відповідає тексту дисертації, в ньому повною мірою висвітлено хід та основні результати наукового пошуку.

Високо оцінюючи докторську дисертацію Романчук Ольги Василівни, доцільно висловити окремі зауваження і міркування, що вимагають уточнень і пояснень.

1. У якості підходів до вивчення австрійського досвіду професійної підготовки педагогічних кадрів фізкультурно-спортивного профілю авторка виокремлює історичний, системний, міждисциплінарний тощо. Разом з тим, серед низки засадничих принципів дослідження з-поміж інших схарактеризовано принципи історичності, системності та міждисциплінарності. Як поєднуються між собою зазначені методологічні підходи і принципи?

2. Дисертантка підкреслює, що актуальним викликом для сучасної системи підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми і молоддю в Австрії є інклюзія, проте не розкриває особливостей додання викликів інклюзії в середній професійній, вищій та післядипломній освіті фахівців фізичного виховання і спорту в Австрії, що слугувало б цінним джерелом конструктивних ідей щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні.

3. Досить ґрунтовно схарактеризувавши роль післядипломної освіти у забезпеченні можливостей для неперервного фахового зростання фахівців фізичного виховання і спорту, Ольга Василівна не зацентувала увагу на нормативних документах, концептуальні положення яких лежать в основі організації сучасної австрійської системи післядипломної підготовки фахівців.

4. Вважаємо, що дисертаційна робота тільки виграла б, якщо авторка більш детально розкрила особливості австрійського досвіду самоосвітньої діяльності педагогічних кадрів фізкультурно-спортивного профілю задля їх професійного зростання.

5. Вивчивши досвід роботи багатьох закладів освіти України, дисертантка робить висновок про те, що однією із помітних вад професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту є недостатньо розроблена її система, яка не дозволяє формувати в них професійну спрямованість, творчу

активність та самостійність. Доцільно було б почути аргументоване підтвердження цієї авторської думки.

6. Дозволимо собі піддати сумніву ще одне твердження Ольги Василівни (с. 383 дисертації) про те, що організаційно-педагогічні основи навчального процесу в українських закладах професійної підготовки педагогів фізкультурно-спортивного профілю досі залишаються спрямованими передовсім на трансляцію і репродукцію готової інформації, характеризуються певною мірою застарілістю навчальних методик і освітніх технологій, консервативними організаційними формами подання навчального матеріалу, недостатньою практичною направленістю навчального процесу тощо. Зазначимо, що методики і технології проблемно-пошукового, дослідницького та проектного навчання досить широко використовуються у вітчизняній практиці професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту.

Проте висловлені зауваження мають рекомендаційно-дискусійний характер, тому не знижують теоретичної й практичної цінності проведеного дослідження, яке вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною методичних пропозицій. Висновки дисертації сформульовано відповідно до завдань і отриманих результатів дослідження, вони відображають основний зміст роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота «Теоретико-методологічні основи підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми і молоддю в Австрії (XX – поч. XXI ст.)» є завершеною самостійною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення. У ній відображені нові науково обґрунтовані результати, що за своєю сукупністю вирішують важливу наукову проблему дослідження теоретико-методологічних основ підготовки фахівців фізичного виховання і спорту до педагогічної діяльності з дітьми і молоддю в Австрії (XX – поч. XXI ст.).

Отже, дисертація повністю відповідає вимогам МОН України, зокрема, п. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (з урахування змін), а її авторка – Романчук Ольга Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

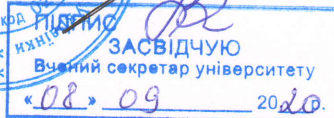
Офіційний опонент:

Завідувач кафедри теорії фізичного
виховання та рекреації

Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

доктор педагогічних наук, професор

Учений секретар

Н. О. Бслікова

Л. С. Семенюк